Dr. A.L.E. Verheyden vermeldt in zijn inleiding ter gelegenheid van een bijdrage over ‘OUDE PLAATSNAMEN IN EN · BUITEN DE MEIERIJ VILVOORDE (XIIIe - XIXe EEUW) aan het Feestnummer van de 10de jaargang van "SYMPATHIE", het tijdschrift van het Willemsfonds Vilvoorde:

‘Een meevaller van waarde was anderdeels het in het bezit komen van de fotocopie van het enig bewaard gebleven register uit het archief van het O.L.V-Gasthuis van Vilvoorde. De talrijke tekeningen van G. Couvreur in de periode 1709-1716 vergemakkelijken uiteraard het lokaliseren de visu van de meeste plaatsen, opgenomen in de hiernavolgende lijst. Bij dit alles wordt het duidelijk, dat een onderscheid moet gemaakt worden tussen het territorium van de "vryheydt van Vilvoorden" en wat er buiten ligt, verspreid over de meierij van Vilvoorde. Het ligt daarenboven voor de hand, dat er m.b.t. "die vryheydt van Vilvoorden" er een onderscheid dient gemaakt tussen de stadskern en wat buiten de 4 stadspoorten is gelegen.’

titelblad.

Afbeldinghe van
Allen de Goederen bestaende in Pachthoven,
Hofsteden, Landen, Weijden, Bempden ende
Bosschen Competerende O.L.Vrouwe Gasthuijs binnen
Vilvorden, Gestaen ende Geleghen Soo onder
de Jurisdictie der voors; Stadt als di-
verscheandere Prochien, buiten de Vlaem-
sche, Mechelse, Lovensche, Brusselsche ofte Koij-
Poorten, Ghemeten ende Groot bevond en gelijck in Ieder partije
aengheteeckent is als
blijckt Soo uijt authenticque Certificatie als Originele
metinghe op Ieder kaerte gherelatert
ende vermeldt door den Ondergheschreven ghesworen
Landmeter in den Souvereijnen Raede Van
Brabant gheadmittert, Mr. Guilliam Couvreur; de metinghe
der Selve begonst Sijnde
in den Jaere 1709 ende voltrocken in den Jaere 1716 onder de
Regeringhe van die Edele Heeren
Momboiren van den Selven Gasthuijse. Mijne Heeren Libertus
Franciscus Christijn Vicomte
Van Vieren en Duijsbergh Heere van Nederheijn, Loevene
Eijghendonck etc. in Wolvertem -
Bergh Campenhaut etc. Raedt Ordinaris ende Vice Cancelier
in Sijne Maiestijdts Souverijnen
Raede van Brabant etc. Henricus Guilielmus Vanden Broeck, Ridder
Raedt Pensionaris ende Griffier Vande Edele Heeren Staeten
Van Desen Lande ende Hertogh - domme Van Brabant etc.
Suster Anna Maria Govaerts Moeder Van den
Selven Gasthuijse.

vrije transcriptie en vertaling.

Afbeelding van
Alle goederen, bestaande uit pachthoeven,
hofsteden, landerijen, weiden, beemden en
bossen, die toebehoren aan het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis binnen
Vilvoorde en gelegen zijn zowel onder
de rechtsmacht van de voornoemde stad als in verschillende
andere parochies buiten de Vlaamse,
Mechelse, Leuvense, Brusselse of
Koepoort, zijn opgemeten. Hun oppervlakte is voor ieder perceel
afzonderlijk aangetekend, zoals
blijkt uit authentieke verklaringen en uit de oorspronkelijke

metingen waarnaar op iedere kaart wordt verwezen.
Deze metingen werden uitgevoerd en vermeld
door de ondergetekende, meester Guilliam Couvreur, beëdigd landmeter
en als zodanig toegelaten door de Soevereine Raad van Brabant.
De opmetingen begonnen in 1709 en werden
voltooid in 1716, onder het bestuur van de edele voogden
van het genoemde gasthuis: de heren Libertus Franciscus Christijn,
burggraaf van Vieren en Duijsbergh, heer van Nederheijn, Loevene
Eijghendonck enzovoort, te Wolvertem –
Bergh en Kampenhout enzovoort, gewoon raadsheer en vicekanselier
in Zijne Majesteits Soevereine
Raad van Brabant; Henricus Guilielmus Vanden Broeck, ridder,
raadpensionaris en griffier van de edele Staten
van dit land en hertogdom Brabant enz.
zuster Anna Maria Govaerts, moeder-overste
van het genoemde gasthuis.

vrije vertaling van bijhorende aantekingen

ENKELE WAARSCHUWINGEN

Over de notities of aantekeningen die bijgehouden en gemaakt moeten worden over wat zich voordoet met de goederen die in dit landkaartboek zijn weergegeven of afgebeeld.

Ten eerste: hierbij wordt gewaarschuwd dat, wanneer een perceel land, beemd, bos enzovoort dat in dit boek is afgebeeld, wordt aangetast of betwist wegens grensscheidingen, grenspalen, grachten, afsluitingen, beplantingen, doorgangen enzovoort, of wordt verkocht of overgedragen, het ten zeerste raadzaam en noodzakelijk is daarvan nauwkeurig aantekening te houden. Men moet vooraan of achteraan op de betreffende bladen beschrijven wat er is voorgevallen en dit met letters of nummers aanduiden.

Ten tweede: omdat er vroeger over sommige goederen verscheidene aanzienlijke geschillen zijn ontstaan - met name over de VESTENBERGH, hier op fol. 1, nr. 2°; de helling aan de straat; de muur langs Herlaar; de Leibeek die door de beemden loopt, op fol. 2 aangeduid met nr. 5° en 6°, het RUTTEKENS eussel[1], nu het Redout[2]; en het perceel beemd in het Brusselsbroek, respectievelijk aangeduid met nr. 5° en 6°, alsook over enkele andere goederen—moeten de beschrijvingen daarvan worden nagezien. Behalve wat in dit boek is opgenomen, moeten ook het eerste en het derde deel van het archiefboek worden gevolgd, waar de desbetreffende registers te vinden zijn. Daarnaar wordt de lezer verwezen.

Niettemin wordt hier ter herinnering aangetekend, en moet men weten, dat de gracht die loopt tussen de Groenstraat beneden de VESTENBERGH en de weide van Herlaer, tot aan het perceel beemd aangeduid met nr. 3, evenals de buis onder de dam of weg die bij de Spuymolen in de Zenne uitmondt, op gezamenlijke kosten van de heer van Herlaer en dit gasthuis moet worden geruimd, hersteld en onderhouden.

Zo heeft men in 1732, tussen Pasen en Pinksteren, op gezamenlijke kosten ter vervanging van de ingestorte koker een vierkante constructie van één voet laten metselen en met zware witte steen laten afdekken. Voor de schuif en de houten bak betaalde ieder de helft, namelijk 11 gulden en 13½ stuiver. Vervolgens hebben wij in september van datzelfde jaar de voornoemde gracht tot aan het perceel beemd nr. 3, en verder tot aan het huis, op eigen kosten laten ruimen en verbreden. De heer HOEFNAEGEL, heer van HERLAER, maakte hierop aanspraak; dit mag hem echter niet worden toegestaan, omdat het onnodig is en niemand erdoor wordt benadeeld.

Wat de gracht tussen de voornoemde weide van Herlaer en het blokperceel onder nr. 3 betreft: ook die wordt voor gezamenlijke rekening, ieder voor de helft, uitgegraven en geruimd. Nadat de weide waarover hier sprake is door

[1] Eussel betekent weide
[2] Redout betekent meestal een van aarde opgeworpen verschansing

verkoop van de heer HOEFNAGEL aan de heer G. VERMEIREN was overgedragen, heeft het gasthuis samen met VERMEIREN opnieuw de buis laten opnemen en een andere, degelijkere laten maken, met een schuif van mooie arduinsteen. Dit werk kostte veel meer dan de bovengenoemde buis: waar wij voor ons aandeel eerder slechts 11 gulden en 13 stuivers hadden betaald, betaalden wij ditmaal 24 gulden, 11 stuivers en 1 denier[3].

Nota: dit gebeurde in het jaar 1735.

BELANGRIJKE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN DIE OP DIT EERSTE BLAD ZIJN AFGEBEELD

Het perceel beemd, aangeduid met de letter A en BOURGOIGNE weide genoemd, werd op 24 september 1712 verkregen van JOANNA NOTAERTS. Hoewel dit gasthuis er niet rechtsgeldig mee werd beleend, is het bezit ervan tot nu toe nooit betwist. Er werden zelfs geen stedelijke lasten op geheven, behalve alleen de twintigste penning, naast een jaarlijkse cijns van zes gulden en twaalf stuiver aan de heren van Pitsenborg te Mechelen. Die moest telkens met Sint-Maarten worden betaald in de parochie Sint-Gertrudis te Mechelen. Omdat men daar voor hen niet in het bezit kon worden gesteld, aangezien zij geen recht van vestiging in hun cijnsboek hadden en het bijgevolg geen heerlijke grondcijns was, liet men dit gasthuis in plaats van de voornoemde JOANNA NOTAERTS op 8 augustus 1724 door de ontvanger van de bovengenoemde heren, N. DE GRONCKEL, als hoofdgerechtigde in het cijnsboek inschrijven. Tegenwoordig: F. CORNELIO DEV'ELDER, s. ord. praed., biechtvader van het gasthuis.

Verder wordt gewaarschuwd en moet men weten dat niet alleen het kerkhof, in de afbeelding van het gasthuis aangeduid met nr. 26, maar ook de achterste hof onder nr. 29, de Linterij onder nr. 29 en het terrein rondom het houten huis tot aan de haag van de boomgaard bestemd zijn om overledenen te begraven.

Aan de VESTENBERGH rakende langsheen de bovengenoemde weide en vandaar verder tot aan de Vlaamse Poort werd als één geheel opgemeten, zoals het altijd verhuurd, beweid, genoten en gebruikt was. Nadat het vroeger en gedurende vele jaren aan de binnenzijde beplant was geweest, heeft men omstreeks 1723 ook beneden aan de stedelijke watergrachten of wallen beplant. Aan het uiteinde tussen de Vlaamse Poort en het bakhuis in de Bijvang had de pachter het terrein doorgaans van grensstenen voorzien en met een doornenhaag afgesloten: Hierover werd de heer N. BOSBEEK, stadsdienaar, namens de heren hoofdmeier, zijn luitenant, de burgemeester en de schepenen op 16 juni 1728 naar ons gestuurd. Hij kwam vragen met wiens toestemming en onder welk voorwendsel wij die afsluiting en beplanting hadden aangebracht. Wij antwoordden dat de pachter dit had gedaan om zijn huis en moestuin naar behoren te beschermen, en dat daar bomen waren geplant omdat de VESTENBERG samen met de weide was verkocht en de koopster hier rechtsgeldig in het bezit ervan was gesteld. Daarop vertrok hij, zonder dat wij hierover nog iets vernamen. Zij weten immers goed dat hun gezag hierover niet verder reikt dan tot het perceel dat op dit kaartblad met nr. 2 is aangeduid: uitsluitend het gebruik ervan voor de verdediging van deze stad.

Een dergelijke voorwaarde, uitzondering of afspraak is echter nergens teruggevonden. Dat is anders bij de overige vestinggronden die de stadsbestuurders, samen met de wateringen, in tijden van dringende nood afzonderlijk hebben uitgegeven: van de Brusselse of Koepoort tot aan MIMAUW aan de heer abt van Berne op 1 december 1650, van de Pijntoren tot aan de Spui, en niet verder - wat uitdrukkelijk moet worden opgemerkt - en alleen de watering tussen de Spui en het Kasteel aan de heer DOMINICUS VAN DE CRUIJCE op 5 december 1664, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat die in oorlogstijd voor het genoemde doel mocht worden gebruikt. Deze grond werd daarbij geenszins betrokken of zelfs maar vermeld. Daaruit volgt dat hij nooit aan de stad kan hebben toebehoord. Anders zou de stad hem, net als de andere gronden, hebben uitgegeven, verhuurd, beplant of zich zeker ten eigen voordele hebben toegeëigend. Dat hebben zij nooit geprobeerd, behalve in 1731 en 1732.

Toen de wethouders besloten de uitgegeven vestinggronden en wateringen van de stad terug te nemen, liet men de eerwaarde moeder op 6 juli dagvaarden om op de 11de van die maand de Vestbergen bij deze huizen gekend

[3] Het geldstelsel uit de 17e en 18e eeuw leek sterk op het stelsel dat tot voor kort in Engeland in gebruik was. Men rekende in guldens, stuivers en penningen. Een stuiver had de waarde van 16 penningen en de gulden was 20 stuivers waard. De gulden was genoemd naar Karel V (1500 – 1558) ► carolusgulden (symbool: £). In de 18e eeuw gebruikte men bijna uitsluitend nog deze carolusgulden. Denier staat hier voor penning.

ter plaatse aan te wijzen. Zij wees de ene aan als in gebruik bij de buren en de andere als eigendom. Nadat de stad 6.000 à 7.000 gulden had opgenomen om de vestbergen te dempen en de geldschieters hun respectieve kapitalen had terugbetaald, liet zij op 14 februari 1732 vóór de middag, zonder enige waarschuwing, feitelijk vier kuilen graven aan het einde van de gracht in de richting van het kasteel. De volgende dag werd dit werk beneden langs de gracht voortgezet tot aan onze tuinmuur en boven langs de borstwering, in aanwezigheid van de daartoe afgevaardigde schepenen JAN BAPTIST VAN CANDRIESCHE en FERDINAND QUISTHOUT. Op 16 februari werden al die kuilen door mensen van onze kant dichtgeworpen en gevuld.

Na deze wederzijdse eigenmachtige handelingen achtten de wethouders zich miskend en hun gezag aangetast. Daarom werd HENDRICK VAN DEN BRANDEN, die met onze knechten de kuilen had gevuld, namens de hoofdmeier - kennelijk op initiatief van het stadsbestuur - tegen 28 februari gedagvaard als overtreder van de plakkaten[4] van Zijne Majesteit. Toen men hem vroeg wie hem daartoe opdracht had gegeven, antwoordde hij: de moeder van het gasthuis. Men zei daarop dat men met haar geen zaken had en dat hij zich dus zelf moest verantwoorden. Nadat hij opnieuw was gedagvaard en hem was bevolen een procureur aan te stellen, werd de zaak eerst opgeschort door het voorstel om de toekomst van deze Vestenberg door onpartijdige rechtsgeleerden te laten beoordelen aan de hand van door beide partijen over te leggen stukken, hoewel de stad daarover geen stukken had. Onze procureur verscheen daartoe op 29 april 1732 tevergeefs in de vergadering van de wet. Vervolgens werd de zaak tegengehouden door het verzoek om en het verkrijgen van brieven tot handhaving van ons genot, bezit en gebruik van de genoemde Vestenberg. Die brieven werden hun op 16 augustus 1732 ter plaatse voorgelezen, met dagvaarding om op 27 augustus voor de Raad te verschijnen.
Hun verzet krachtens die brieven werd toen en daarna niet voortgezet tot 6 mei 1733, mits bewijs van de verkrijging. Van onze kant werden in januari nieuwe kuilen gemaakt; die liet men op 11, 16 en 17 februari boven en beneden met essen en abelen beplanten. De stukken hierover kunnen op het kantoor worden ingezien.

Dat deze Vestenberg nooit aan de stad heeft toebehoord en van stadswege nooit door uitgifte of op andere wijze belast of als zodanig gekend is geweest, blijkt ook hieruit dat hij altijd afhankelijk is geweest van en deel heeft uitgemaakt van de Bourgogneweide. Hij ligt ongeveer tien voet op de binnenste vestinggrond, recht tegenover het midden van de gracht tussen die weide en het perceel beemd tegen de wallen van het Kasteel. Dit toont duidelijk aan dat hij niet alleen als scheiding van de erven, maar ook als bewijs en afbakening van de vestingen is aangelegd. Aldus vastgesteld en gezien in de jaren 1733 en 1741, en hier van tijd tot tijd in eigen persoon aangetekend door mij, ondergetekende.
Ten bewijze hiervan: F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis, 1741.

AFBEELDING VAN HET ONZE-LIEVE-VROUWEGASTHUIS VAN DE STAD VILVOORDE, MET DE VRIJE PACHTHOEVE IN DE BIJVANG, SAMEN MET DE VRIJE LANDERIJEN, WEIDEN EN BEEMDEN DIE DAARIN ZIJN BEGREPEN, EN ANDERE LANDERIJEN, WEIDEN EN BEEMDEN, AANGEDUID MET DE LETTERS A, B EN C. DEZE GOEDEREN LIGGEN ZOWEL BINNEN ALS BUITEN DE VLAAMSE, MECHELSE, LEUVENSE EN BRUSSELSE OF KOEPOORT, ONDER DE RECHTSMACHT VAN DE GENOEMDE STAD, EN ZIJN IN ACHT DELEN WEERGEGEVEN.

Eerste deel
Links, onder de windroos:

Aanduiding van de cijfers op de afbeelding van het gasthuis:

1. De kerk en het voorhof.
2. De gang langs de straat.

[4] Een plakkaat was in de Nederlanden van de 16e tot de 18e eeuw een ordonnantie waardoor bestuurlijke voorschriften van wereldlijke of kerkelijke heersers ter kennis van het volk werden gebracht. Men onderscheidde:

- stukken met opgedrukt zegel;
- stukken met afhangend zegel.

3. De voorraadkamers. Daarboven: de slaapzaal, refter, zaal, keuken, kamer en het nieuwe kwartier aan en boven de poort.
4. De voorplaats tussen de binnenpoorten.
5. De kamers van de moeder boven de ziekenzaal.
6. De brouwerij en apotheek.
7. Het bakhuis.
8. De koeienstallen en het nieuwe huis.
9. De trap voor het werkhuis van de zusters.
10. De bisschopskamer.
11. Het kantoor.
12. De trap van het hoge huis.
13. De nonnenkamer.
14. De grote refter.
15. De kleine slaapzaal.
16. De gastenkamer.
17. De gangdeur naar de kleine binnenplaats.
18. De grote binnenplaats.
19. De waterput.
20. De apotheek en het kerkhof.
21. De sacristie.
22. Het ziekenverblijf van de zusters.
23. Het was- en slachthuis.
24. Het zandkot.
25. Het houthuis.
26. Het kerkhof.
27. Het pesthuis.
28. De achterste tuin.
29. De linterijen en de poel.
30. De boomgaard.
31. De kooltuin.
32. De muren rondom.

Letteraanduiding van de pachthoeve
A. Paarden- en koeienstallen.
B. De zolder boven de poort.
C. Het woonhuis van de pachter.
D. Het bakhuis.
E. De kooltuin.
F. De schuur.
G. De varkenskotten.
H. De waterput.
I. De schapenstallen.
K. De mesthoop.
L. Het kaashuis.
M. Het wagenhuis.

Linkeronderhoek — chronogram[5]
Chronica jaerschriften cerne Xenodochum.
Zie hierin de goederen van het gasthuis levendig afgebeeld.

[5] Een **jaardicht** of **chronogram** bestaat uit een of meer versregels, of een korte spreuk, waarin de letters M, D, C, L, X, U, V, W, I en Y als Romeinse cijfers beschouwd, bij samentelling een bepaald jaartal voorstellen (synoniemen: *chronogram, jaartalvers, getalvers, tijdvers, carnacioen*).

Rechteronderhoek — chronogram
Accuratè deelguratum.
Door naarstigheid beschermd tegen onheil of geweld.

VERVOLG VAN DE AANTEKENINGEN OP DE GOEDEREN FOL. 1°

Wat betreft het perceel beemd of weide dat binnenwaarts, beneden deze vestinggrond, rondom tussen zijn grachten ligt, moet worden genoteerd en geweten dat de gracht met de beplanting erop, vanaf het hof van Herlaar tot aan de vestingen, aan dit gasthuis toebehoort. Deze moet door het gasthuis volledig worden geruimd en onderhouden; de andere gracht, langs de vestingen, moet eveneens dienen om het water van de mestvaalt bij de pachthoeve af te voeren: langs en door die gracht, en vervolgens tot aan en door de goot naar de Zenne: de gracht langs de tuin van Herlaar behoort daarentegen volledig aan Herlaar toe, zonder recht om over de grens heen te planten. Volgens de stukken reikt dit eigendom niet verder dan de ommekeer van de muur aan deze zijde, bij de hoek ter hoogte van de achterdeur.

Voor het ruimen van die gracht had N. HOEFNAEGHEL, heer van Herlaar, in augustus 1732 via zijn knecht toestemming laten vragen om de uitgegraven aarde op deze weide te storten, maar niet om de gracht te verbreden. Toch werd zij op verscheidene plaatsen zo ver afgegraven dat onze bomen nog maar twee à drie voet van de oever of het water stonden, en men bovendien voorbij de genoemde ommekeer van de muur was gegaan. Daarom is het raadzaam dit nooit meer toe te laten en hierop toe te zien. Later bood hij aan de uitgegraven aarde weg te nemen, wat hij in oktober van datzelfde jaar ook deed, zo moeten alle moeilijkheden met de heer van Herlaar worden voorkomen, zoals die vroeger al zijn ondervonden en beschreven in het derde deel van het archiefboek, fol. 279 en volgende.

Over deze en de andere grachten rondom deze beemd had LAMBERTUS VAN HAMME, luitenant-meier, op 27 mei 1734 een officiële vaststelling laten doen en die ons op 4 juni daarna laten betekenen. Dit gebeurde echter ten onrechte en zonder gevolg. Toen hij hierover werd aangesproken en hem werd gevraagd of hij daar ooit eerder was geweest, antwoordde hij dat hij het ambt al elf jaar bekleedde en daar nooit was geweest of ervan had gehoord. Pas nu had een onwelwillende en dwarsliggende stadsdienaar hem de zaak gemeld. Dat was ten onrechte en zonder reden, want niemand heeft langs deze grachten een waterafvoer behalve wij, en in het bijzonder de mestvaalt van de pachthoeve, en daarom kan hierover nooit een dergelijke vaststelling zijn gedaan, behalve op ons verzoek of na onze klacht—want alleen wij kunnen hierdoor worden benadeeld - wanneer de pachters nalatig waren of zijn gebleven om de grachten behoorlijk schoon te maken, zoals men aan de toestand ervan kan zien.

Niettemin heeft men de genoemde luitenant niet alleen gezegd dat zijn vaststelling met betrekking tot deze grachten geen enkele geldigheid had, maar ook dat men geenszins zou aanvaarden dat zoiets opnieuw werd ondernomen.

Nota aangaande de buis of goot die het water van de Bourgogneweide onder de dam door naar de Zenne afvoert, in 1740 werd deze buis in hout vernieuwd. Het uiteinde ervan en ook de schuif zijn van steen. Voor het werk werden 16.000 papenstenen[6] gebruikt; samen met vracht, lossen, dagloon en overige kosten bedroegen de uitgaven 97 gulden en 12 stuiver.

[6] Papensteen = gebakken kleisteen

2.
NUTTIGE AANTEKENINGEN

In het jaar 1721 hebben de schouwers van de stad Vilvoorde de pachter in de Bijvang aangemaand betreffende de rand van beemd nr. 6, de Grote HELLEMAN, langs de dijk van het kanaal. Hij heeft daarvoor echter niets betaald, omdat het geen gerechtigde oeverrand of gracht is, maar slechts omstreeks 1647 werd opgeworpen om de genoemde weide van het kanaal te scheiden. De dijken mogen alleen voor beweiding worden verhuurd op voorwaarde dat het vee wordt gehoed. De bewoners van het gasthuis mogen de afgegraven rand in een gracht veranderen, zoals de gracht tussen het Grimbergenbroek en de Verbrande Brug.

Over diezelfde rand hebben ook de bestuurders van de vrijheid in de Borgt, voor zover hun rechtsgebied daar reikt, diezelfde pachter in 1722 aangemaand. Om de bovengenoemde reden lieten zij hem echter zonder kosten of schade gaan. Toen de eerwaarde moeder hun op 28 december daaropvolgend, tijdens de voltallige gerechtszitting, verzocht schriftelijk te verklaren dat die rand aan schouw onderworpen was, durfden zij dat niet te doen.

Datzelfde stadsbestuur heeft onze pachter in 1722 ook aangemaand wegens het ruimen van de Strom- of Borgtbeek. Hij betaalde daarvoor op 14 november tijdens de gerechtszitting. Toen de meier hem beval de beek te verbreden, antwoordde hij dat hij bereid was dit te doen zodra dit zowel aan de abdij van Grimbergen als aan hemzelf rechtsgeldig werd bevolen, overeenkomstig de breedte van de duiker onder het kanaal, maar niet volgens de breedte van de uitmonding in de Zenne, die door de stroming van de Leibeek was gevormd.

Eveneens hebben de meier en de schouwers van deze stad in 1721 HENDRICK VAN HOVE aangemaand betreffende de grenshaag en de gracht tussen (2×) het perceel beemd, aangeduid met de letter D, dat hij van dit gasthuis in huur hield, en het aangrenzende perceel met de letter B. Deze aanmaning werd echter verworpen omdat zij onbehoorlijk was uitgevoerd en omdat bleek dat de plaats niet aan schouw onderworpen was.

De ondergetekende, beëdigd landmeter en als zodanig toegelaten door de Raad van Brabant, wonend te Brussel, verklaart en bevestigt hierbij dat hij op 18 februari 1716, op verzoek van zuster ANNA MARIA GOEVAERTS, moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis in de stad Vilvoorde, een vrije pachthoeve genaamd “de Bijvanck” heeft opgemeten. Daaronder vielen de vrije landerijen, weiden en beemden van die hoeve, gelegen zowel binnen de genoemde stad als buiten de Vlaamse, Mechelse, Leuvense en Brusselse of Koepoort, samen met enkele percelen land, weide en beemd, aangeduid met de letters A, B, C enzovoort. Deze werden gemeten met een maat van achttien voet per roede. Enkele percelen land in de parochie Heembeek werden gemeten met een maat van zestien voet per roede, zoals in het palenboek is te zien. De oppervlakte van de goederen bleek overeen te komen met wat bij ieder perceel is aangetekend volgens de aanwijzingen van PEETER MAES van de genoemde hoeve.

Opgemaakt op 21 juli 1716.
G. COUVREUR.

BELANGRIJKE OPMERKING BETREFFENDE DE ‘DRESSAERT’

De slechte en modderige toestand heeft deze plaats waarschijnlijk haar naam gegeven, want het is de weg van Vilvoorde naar Grimbergen, de allerrottigste en slechtste weg. De oorzaak daarvan is een beek die dwars over de genoemde weg loopt en wordt opgestuwd om een watermolen van de heer VAN ASCH aan te drijven. De eerwaarde moeder ANNE GOOSSENS werd herhaaldelijk gevraagd en verzocht de brug over deze beek te laten herstellen, omdat volgens hem ons land, op deze kaart voorgesteld als nr. 2 op fol. 13, eraan grensde, wat inderdaad waar is.

Daaruit leidde hij af dat wij de brug eveneens nodig hadden. Dat is echter onjuist en onrechtmatig, zoals uit de genoemde kaart blijkt. De moeder heeft hem daarom terecht nooit iets toegestaan, maar alles uitdrukkelijk geweigerd. Uiteindelijk werd ons in 1751 voor deze brug een aanslag opgelegd en officieel betekend. Toen wij weigerden die te betalen, spande de heer VAN ASSCH een proces aan, maar tot zijn eigen schade en beschaming. Nadat voldoende getuigen—de oudste betrouwbare mannen van de Borgt—hadden verklaard dat zij deze molen

en de schuif die het water tegenhield hadden zien bouwen, zag de heer niet alleen af van het begonnen geschil, maar betaalde hij alle kosten en liet hij de genoemde brug herstellen.

OPMERKELIJKE AANTEKENINGEN EN NUTTIGE HERINNERINGEN AAN ENKELE GEBEURTENISSEN BETREFFENDE DE GOEDEREN DIE OP DIT KAARTBLAD ZIJN AFGEBEELD

Ten eerste, betreffende perceel nr. 34.

Dit perceel land grenst aan twee zijden met een hoge, aflopende en met struiken begroeide grenswal aan de goederen van de heer van Mariënsaert, die deel uitmaken van het Craijenhof en hier met de letter D zijn aangeduid. Op 29 maart 1727 trof de ondergetekende de pachter van het genoemde hof aan terwijl hij die grenswal naar eigen goeddunken van onder naar boven, bijna tot halverwege, afgroef en uitrooide, onder het voorwendsel dat de helft ervan aan hen toebehoorde. Hoewel hem dit mondeling werd verboden, zette hij het werk op 3 april voort. Daarop werd hij voor de eerstvolgende gerechtszitting gedagvaard, nadat op 7 april ter plaatse tegenover de meier en schepenen van Neder-Heembeek een wettelijk verbod en een aanwijzing van de grens waren gedaan. Toen hij op de vastgestelde dag verscheen, werd de zaak op de rol geplaatst en voerde hij verweer in een proces. Door bemiddeling en tussenkomst van zijn meester werd de zaak geschikt en bij overeenkomst geregeld. Volgens de wettelijke akte van overeenkomst, die onder meer de afpaling van de percelen bevat en op 8 april 1724 voor en door de meier en schepenen van de genoemde rechtbank werd verleden en vastgesteld, liggen de grenzen zoals zij hier zijn afgebeeld. Een afschrift van deze akte wordt bewaard in het kantoor van dit huis.

Dit verklaar ik hierbij.
F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van dit gasthuis.

BELANGRIJKE AANTEKENING OVER WAT MET DE GOEDEREN OP DIT DERDE BLAD IS VOORGEVALLEN

Ten eerste, betreffende perceel nr. 1.

In de afgelopen zestig à zeventig jaar lag de dam tussen de stedelijke watering en dit perceel beemd zonder duidelijke afscheiding. Volgens de akte van opmeting en afpaling van 1577 zou deze dam, met een breedte van 28 voet, aan de stad toebehoren. Uit het uittreksel van de resoluties van de plaatselijke wethouders van 23 en 24 augustus 1635 betreffende het inlijven van die dam en de daar door onze pachter gegraven gracht, waarbij hem werd bevolen die te vullen, blijkt dat de dam samen met onze beemd werd gehooid en beweid. Dit bleef zo totdat de voornoemde wethouders in 1731 de uitgeleende stedelijke vestinggronden en wateringen terugnamen. Toen de eerwaarde moeder het jaar daarop ter plaatse werd geroepen, bakenden zij de dam in de voornoemde breedte af en beplantten hem.

UITTREKSELS UIT HET REGISTER VAN DE RESOLUTIES VAN DE MEIER EN WETHOUDERS VAN DE STAD VILVOORDE

vastgesteld en besloten als volgt:
23 augustus 1635

Naar aanleiding van de klacht van de huurder van de watervestingen van de Leuvense Poort tot aan de Spui werd de dam van de hoofdweg tot aan diezelfde Spui geïnspecteerd. Daar werd vastgesteld dat de pachter van de beemd van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis, die grenst aan de dam van deze stad - waarvan men vaststelde dat hij veertien voet breed moest zijn—zich niettemin een deel van die dam bij de genoemde beemd had toegeëigend en tegen de stedelijke wateringen een gracht had durven graven, tot groot nadeel daarvan.

Daarom werd besloten en hem bevolen de voornoemde gegraven gracht te vullen, om het wegstromen van de vis en het doorbreken daarvan te verhinderen. Tevens mocht hij de veertien voet niet overschrijden, overeenkomstig

de opmeting en afpaling van het jaar 1577. Anders zou men daarin door een behoorlijke opmeting voorzien tijdens het eerstvolgende geschikte seizoen van het komende jaar, veertien dagen na de betekening.

NADERE RESOLUTIE EN BEVESTIGING VAN 24 AUGUSTUS 1635

De akte van afpaling van de stedelijke erven en vestingen werd opnieuw bekeken. Die begon aan de Woluwe, tegenover de Pijntoren, en liep tot aan de Spui van de Zenne. Daarin werd onder meer vastgesteld dat de dam van deze stad, grenzend aan de goederen van het voornoemde gasthuis te Vilvoorde, veertien voet breed moest zijn. Niettemin had de huurder van dat gasthuis zich de dam toegeëigend tot aan de watervestingen, ten nadele van de stad, is daarom werd vastgehouden aan de voorgaande resolutie en verordening. De stadsdienaar moest hem daarvan tijdig en volgens de hierboven bepaalde wijze in kennis stellen.

J. LALLEMAN, 1635.

AANTEKENING BIJ DIT UITTREKSEL

Nergens is teruggevonden wat naar aanleiding van de inhoud van het bovenstaande uittreksel en de nadere resolutie is gedaan of afgehandeld met betrekking tot de daarin vermelde dam en gracht. Het staat vast dat die dam in de afgelopen zestig à zeventig jaar niet van de daarbij genoemde beemd was afgescheiden. Die beemd is in het figuratieve kaartboek van de goederen van dit gasthuis op fol. 5 aangeduid als nr. 1. De dam was evenmin van stadswege gebruikt, maar werd door onze dieren beweid. Dit bleef zo totdat de plaatselijke wethouders in 1731 de uitgeleende stedelijke vestinggronden en wateringen terugnamen. Toen onze eerwaarde moeder het jaar daarop ter plaatse werd geroepen, bakenden zij de dam in haar aanwezigheid af op de voornoemde breedte en beplantten hem.

Ten bewijze hiervan enzovoort.
F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het voornoemde gasthuis.

MECHELSE POORT, BESTAANDE UIT TWEE DELEN
Eerste deel

Op 30 maart 1716 heb ik, ondergetekende en beëdigd landmeter van de Raad van Brabant, alle percelen land, weiden en beemden opgemeten die buiten de Mechelse Poort liggen. Deze goederen, die uit twee delen bestaan, liggen onder de voornoemde rechtsmacht van de stad Vilvoorde en werden gemeten met een maat van achttien voet per roede.

Opgemaakt op 1 juli 1716.
G. COUVREUR enzovoort.

BELANGRIJKE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN DIE OP DITZELFDE BLAD ZIJN AFGEBEELD

Nr. 9

In 1718 had een zekere SAN LEEMANS, op het perceel van de weduwe N. DE VORSTER dat aan de zuidzijde met de letters D en E is aangeduid, zo dicht bij dit deel van de beemd geplant dat men zich genoodzaakt zag de wethouders er op 22 april 1719 bij te halen. Zij verklaarden dat de bomen veel te dichtbij stonden en daarom

moesten worden verwijderd of verder van die plaats moesten worden verplant. De voornoemde weduwe werd hierover vanaf april 1719 tot 19 februari 1721 meermaals formeel gewaarschuwd en verzocht. Op die laatste datum liet men haar, volgens de stukken die hierover op het kantoor berusten, de wettelijke akte door een notaris betekenen. Na enig verweer en beraad liet zij de bomen uitroeien. Ook de erfgenamen van NIJS VAN DEN BRANDEN deden dit bij de letter D, zonder dat zij daarover waren aangesproken.

Nr. 12

Dit perceel beemd, vroeger 't' Konicks Racht' en nu 'den Haeck' genoemd, is een oude vetweide waarop het vee volgens het plaatselijke gebruik om de drie weken mocht worden uitgedreven en teruggebracht. Het vee kon echter alleen worden geleid via het gemeenschappelijke Nederbroek, met name over de Toemaat. De wethouders van deze stad hadden die Toemaat aan de gemeenschap ontnomen en verkocht aan de heer PIPENPOIJ, zonder het voornoemde recht van dit gasthuis te erkennen of bij de verkoop uit te zonderen.
Toen de eerwaarde moeder vernam dat men van plan was de uitweiding te betwisten en daarom de Toemaat liet aankopen, liet zij haar vee in datzelfde jaar 1721 van tijd tot tijd over de Toemaat naar de Haeck drijven. Niemand durfde haar dit te betwisten, behalve de erfgenamen van PIPENPOIJS. Zij verklaarden dat dit niet kon gebeuren zonder hun belang te schaden. Men antwoordde hun dat zij zich tot hun verkopers konden wenden en de voorwaarden van hun verkrijging moesten nakijken om te zien of dit recht daarin was uitgesloten. Zelfs als dat zo was, zou die uitsluiting ongeldig zijn, omdat zij zonder onze kennis en toestemming was gebeurd. Daarbij is het gebleven en dit recht moet voortaan worden gehandhaafd.

UITTREKSEL UIT DE SCHOUWROL VAN DE STAD VILVOORDE VAN 27 EN 28 MEI 1737, WAARIN ONDER MEER HET VOLGENDE STAAT:

Aan JUDOCUS JACOPS wordt bevolen de gracht te openen die begint bij het Kleingat en tussen zijn goederen en het Nederbroek naar het Grootgat loopt, zodat het water dat in de straat van het voornoemde Kleingat staat, kan wegstromen. Hij moet dit doen binnen veertien dagen na de betekening van dit bevel, op straffe van een schouwboete; anders zal het werk op zijn kosten worden uitgevoerd.
Betekening gedaan op 5 juni 1737.

PIETER WIJNS

Maar omdat er desondanks door geen van beide partijen iets werd gedaan en het geen schouwbare gracht was, en dat ook nooit is geweest, zoals blijkt uit de hierbij gevoegde notariële verklaringen die respectievelijk op 19 en 26 juni 1655 werden verleden.

Ondertekend: J. VAN DER GUCHTE, notaris.

Ik verklaar dat dit aldus is, op 25 november 1737.
F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde.

VERKLARING VAN 18 JUNI 1655

Op heden, 18 juni 1655, verscheen voor mij, JOANNES VAN DER GUCHT, openbaar notaris, toegelaten door de Raad van Brabant en wonend te Vilvoorde, in aanwezigheid van de hieronder genoemde getuigen, PEETER MAES, meester-steenhouwer van beroep, wonend in de stad Vilvoorde, mij als notaris bekend en ongeveer vijftig jaar oud, op verzoek van de eerwaarde moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis in de genoemde stad Vilvoorde verklaarde en bevestigde hij, op zijn mannenwaarheid in plaats van een eed, die hij desgevraagd bereid

was af te leggen, het volgende als waar, hij had gezien dat langs de kant van de weide die aan het genoemde gasthuis toebehoorde en het Lange Eussel werd genoemd, naast het Nederbroek rondom een groot aantal zowel opgaande bomen als knot- of tronk-eiken stond. De verzoekster had die laten omhakken. Daarbij had hij gezien dat daar geen gracht lag die aan schouw onderworpen was. Ook had hij nooit gehoord dat voor de schouw van die gracht ooit kosten waren betaald, als grond voor zijn wetenschap verklaarde hij dat hij daar van kindsbeen af had verkeerd en de genoemde weide inmiddels ongeveer vijftien jaar gebruikte. In die periode had hij zowel de gracht langs het Nederbroek als de andere grachten uitgegraven en afgeschuind om zijn dieren binnen de genoemde weide te beschermen en te houden, vervolgens verscheen ook JAN VAN ELEWYT, ongeveer achtenveertig jaar oud. Op hetzelfde verzoek verklaarde en bevestigde hij op zijn mannenwaarheid dat hij meer dan twintig jaar vóór de troebelen, zonder zich het precieze tijdstip te herinneren, de genoemde weide had gekend. Hij had toen gezien dat de gracht die langs die weide naast het Nederbroek liep slechts een klein greppeltje was, nauwelijks één voet breed. Wijlen JASPAR DE HELDT liet hem, de getuige, de voornoemde gracht uitgraven, verbreden en verdiepen, zodat de dieren niet uit de genoemde weide naar het Nederbroek zouden lopen. De getuige verklaarde dat hij de gracht samen met nog een andere arbeider nog breder zou hebben gegraven als dat mogelijk was geweest, maar de wortels van de eiken verhinderden dit en zij konden daar niet doorheen steken, verder verklaarde hij met zekerheid te weten dat de voornoemde gracht nooit een schouwgracht was geweest en dat hij nooit had gehoord dat voor het verbreden of schouwen ervan kosten waren betaald.

Omdat het rechtvaardig en redelijk is van de waarheid getuigenis af te leggen, vooral wanneer daarom wordt verzocht, verklaarden de voornoemde getuigen dat hetgeen hierboven staat de oprechte waarheid is.
Aldus gedaan en verleden in de voornoemde stad Vilvoorde, op de hierboven genoemde dag, maand en jaar, in aanwezigheid van heer FRANCISCUS JACOBS, priester, en PEETER DE GELYN, die als getuigen waren geroepen en verzocht. De minuut van deze akte werd door de voornoemde getuigen en door mij, notaris, ondertekend.

Hiervan getuig ik.
J. VAN DER GUCHT, openbaar notaris.

Van het Lanck Eusel
nr. 6.

ATTEST

Verklaringen ten behoeve van de eerwaarde moeder van het gasthuis alhier betreffende de eikenbomen die op de rand van het Lange Eussel, tegenover het Nederbroek, hadden gestaan, en betreffende het feit dat de gracht niet aan schouw onderworpen is. Verleden op 18 juni 1655.

VERKLARING VAN 26 JUNI 1655

Op heden, 26 juni 1655, verscheen voor mij, JOANNES VAN DER GUCHT, openbaar notaris, toegelaten door de Raad van Brabant en wonend te Vilvoorde, in aanwezigheid van de hieronder genoemde getuigen, CHRISTOFFEL THIELMANS, wonend in de genoemde stad en vierenzestig jaar oud, op verzoek van de eerwaarde moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis van deze stad verklaarde en bevestigde hij, zonder beïnvloeding of overreding door iemand en uitsluitend in het belang van de gerechtigheid, op zijn mannenwaarheid in plaats van een eed, die hij desgevraagd bereid was af te leggen, het volgende als waar, ongeveer veertig jaar geleden, iets meer of minder, had hij in opdracht van CATHELYN VAN LANGENHOVE, weduwe van wijlen JAN CANDRIESCH, een kleine gracht of riool gemaakt. Die was ongeveer twee spaden, of anderhalve voet, breed en één voet diep. Zij liep vanaf het Kleingat van het Nederbroek stroomopwaarts in de richting van de weide van het genoemde gasthuis. Deze riool was aangelegd om de weide droog te houden.
Hij verklaarde met zekerheid te weten dat daar voordien geen gracht had gelegen. Het was een vlakke weide, zoals het broek, en beide terreinen waren met een omheining van elkaar gescheiden om te voorkomen dat het vee van het ene in het andere liep. Hij had ook gezien dat langs de weide van de verzoekster een dubbele, goed met grote

opgaande bomen en knot- of tronk-eiken beplante rand stond. Hij had nooit gehoord dat de genoemde gracht of andere daar gelegen grachten aan schouw onderworpen waren geweest.

De verklaring werd aldus verleden in aanwezigheid van PASSCHIER PISSENS en NICLAES VAN CAUWENBERCH, die als getuigen waren geroepen en verzocht. De minuut hiervan werd door de genoemde getuige en door mij, notaris, ondertekend.

Hiervan getuig ik.
J. VAN DER GUCHT, openbaar notaris.

MECHELSE POORT, TWEEDE DEEL
OPMERKELIJKE GEBEURTENISSEN BETREFFENDE DE GOEDEREN OP DIT ZEVENDE BLAD

Nr. 3

De grenspalen van dit perceel land, aan weerszijden van de letter C naar het noorden, zijn door de landmeter niet op deze kaart weergegeven of waren ten tijde van de opmeting niet aangeduid. Zij werden later door de ondergetekende toegevoegd, omdat de grens toen nog onbekend was en er over de grootte en ligging van het perceel geen geschil of betwisting bestond.

Omstreeks 1725 had een zekere JAN DOMS onze pachter in de Bijvang, PEETER MAES, voor dief uitgescholden en hem ervan beschuldigd grond van hem en van anderen af te ploegen. De pachter bracht hem daarom voor de plaatselijke wethouders met het verzoek zijn eer te herstellen. DOMS werd echter niet veroordeeld. Integendeel, hij beïnvloedde de getuigen en ontkende onder ede listig en valselijk wat hij had gezegd, waardoor de pachter ten onrechte werd veroordeeld.

Daardoor werd JAN DOMS zo aanmatigend en verward dat hij zich in 1726 veroorloofde om vanaf de grenspaal op de scheidingslijn tot aan de hoekpaal ongeveer één bed land van dit perceel af te ploegen en bij zijn eigen grond te voegen en te bezaaien. Toen onze pachter dit vaststelde, bracht hij in aanwezigheid van DOMS de burgemeester en een schepen ter plaatse en toonde hun het onrecht dat hem was aangedaan. Op 24 januari 1727 bleef DOMS hardnekkig volhouden dat de pachter die grond ten onrechte had gebruikt. Hij dreigde nog meer af te ploegen en beweerde herhaaldelijk dat de toestand altijd zo was geweest. De pachter hield het tegendeel staande en zei dat hij het perceel altijd had bewerkt zoals het hier is afgebeeld. DOMS stak daarop met kracht zijn schop in de aarde en trof, als door een bijzondere beschikking van God, een steen. In hun aanwezigheid werd de hoekpaal blootgelegd die de pachter ongeveer twee jaar eerder had gevonden.

JAN DOMS stond hierdoor versteld en voegde op 27 januari het afgenomen bed land weer bij dit perceel, niettemin liet de eerwaarde moeder hem op 28 januari dagvaarden om de volgende dag op het stadhuis te verschijnen. Dit moest hem aan zijn ongelijk herinneren, zijn onrechtmatige aanmatiging voortaan verhinderen en als voorbeeld dienen voor soortgelijke voordeelzoekers. Hem de 28ste tot de 29ste te doen dagvaarden, alwaar hij verzocht werd tot last en toe staan dat de gehele wet ter plaatse zou vergeleken worden.
De wethouders legden de genoemde hoeksteen niet alleen bloot, maar lichtten hem ook op en stelden vast dat hij rechtsgeldig was geplaatst. Vervolgens zetten zij hem wettelijk terug, even diep als voordien, en bevestigden hem behoorlijk met vijf getuigenstenen. Dit blijkt uit de wettelijke akte die bij de brieven van de pachthoeve in de bijvanck wordt bewaard.

Aldus aangetekend op 30 januari 1727 door mij, F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde.

Ondanks dit alles zag men zich genoodzaakt hierover een proces te beginnen en voort te zetten van 2 april 1727 tot 14 april 1731, toen de tegenpartij de zaak zonder beslissing liet varen. Om herhaalde inbreuken, betwistingen en geschillen te voorkomen en dit perceel voortaan weer vreedzaam te kunnen gebruiken zoals vroeger, bleef men bij de tegenpartij aandringen. Uiteindelijk werd op gezamenlijke kosten een overeenkomst gesloten. Het perceel

werd, zoals het voordien had gelegen en zoals het op de andere zijde van dit blad is afgebeeld, met twee grensstenen van het aangrenzende land afgescheiden, overeenkomstig de wettelijke afpaling van 27 september 1740.

Ondertekend: H. DE WINTSEN. Op 25 januari 1742 bij de voornoemde brieven van de pachthoeve gevoegd door mij, F. CORNELIUS DE VELDER, voornoemd.

Het stukje land nr. J, aangeduid met het plusteken, is nr. 175. Het werd openbaar verkocht om de reden die is aangetekend en kan worden nagezien op fol. 23.

LEUVENSE POORT

Alle percelen land buiten de Leuvense Poort, gelegen onder de rechtsmacht van de stad Vilvoorde, werden door mij, beëdigd landmeter bij de Raad van Brabant, op 23 maart 1736 opgemeten met een maat van achttien voet per roede.

Opgemaakt op 3 juli 1735. G. COUVREUR.

NUTTIGE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN DIE OP DIT ACHTSTE BLAD ZIJN AFGEBEELD

Nr. 3

Dit perceel beemd is met negen grenspalen afgebakend. Die werden geplaatst door de wethouders van deze stad en door de landmeter die in de onderstaande verklaring wordt genoemd, in aanwezigheid van de eigenaars van de aangrenzende goederen. Dit blijkt uit de stukken die hier op het kantoor worden bewaard en die gedateerd zijn op 27 april 1716.
In 1774 moest uit dit perceel beemd 117 roeden worden verkocht voor het gebruik van het correctiehuis, voor een bedrag van 324 gulden en 13½ stuiver wisselgeld. Het volgende jaar werd het geheel verkocht. Voor een totale som in contant geld, in wissel 2/36.

Nr. 3

Ter verbetering van de grond van de weide die vroeger het RUTTEKENS EUSSEL heette en nu het REDOET wordt genoemd, moest veel werk worden verricht. De naam verwijst naar een gemetselde redoute die daar meer dan veertig jaar had gestaan en die in 1714 werd verkocht en tot op de fundering werd afgebroken. Daardoor was de grond zo beschadigd dat men, om hem te effenen, de hoogten moest afgraven, de bodem moest omploegen of bewerken en in 1717 en 1718 moest bezaaien. Dit gebeurde opnieuw in 1723 en 1724, omdat de grond nog niet voldoende was verbeterd. Van de opbrengsten werd geen enkele tiende afgezonderd of betaald, krachtens de voorrechten verleend bij de pauselijke bullen van Innocentius IV, opgenomen in het privilegeboek op fol. 13, en van Alexander IV op fol. 27. Verdere aantekeningen hierover staan op fol. 141.

Nadat de weide volledig was hersteld, merkte de heer AEGIDIUS MEERT, rentmeester van de domeinen van Zijne Majesteit in het kwartier van Vilvoorde, Voeren, Over-Zenne enzovoort, de verbetering op en stelde hij er belang in. Hij vroeg en verkreeg van de Rekenkamer van Zijne Majesteit de opdracht om dit gasthuis te vragen op welke rechtsgrond het de weide bezat en gebruikte. De voornoemde redoute had er immers op gestaan en het gasthuis zou voor de daarin opgenomen grond van koningswege schadeloos zijn gesteld, namelijk met het perceel beemd op fol. 20, nr. 1.

Op grond van die opdracht stelde hij deze vraag op 14 februari 1725 aan de eerwaarde moeder. Zij antwoordde dat de weide aan het gasthuis toebehoorde en dat het gasthuis haar al ongeveer vijfhonderd jaar bezat. Door de

oprichting van de redoute was het gasthuis niet van de eigendom of het gebruik beroofd; het was steeds in vreedzaam bezit en gebruik gebleven. Door de verlegging van de Zenne, die vroeger rondom deze beemd liep en hem ter hoogte van de huidige grenswal van het gemeenschappelijke broek scheidde, had het gasthuis bovendien grote schade geleden. Dit blijkt uit de overeenkomst die hierover met de voornoemde Rekenkamer werd gesloten. De vergoeding was niet alleen toegekend voor de inlijving van grond voor de oprichting van de redoute, maar ook voor de grond die van perceel beemd nr. 1 was ingenomen bij het graven van de verstevingswerken van het kasteel. Verkocht als aan n° 3 voor de som van 604 gulden 10 wissel, staand in de rekening van de jaren 1771 en 1772, N° 1 614-10", en N° 2: uit drie delen verkocht ter waarde van 50.000 gulden 120 wissel.

Toen de eerwaarde moeder de bovengenoemde rentmeester op 17 februari van diezelfde maand verzocht de heren van de Rekenkamer te vragen hun register van het jaar 1673 na te zien, liet hij haar - zonder nog een andere vraag te stellen - op 9 mei daarna bij schriftelijk relaas dagvaarden om op de 11de van die maand voor de Tolkamer hier ter plaatse te verschijnen. Toen zij daar verscheen, vroeg hij haar om een authentiek afschrift van de eerder genoemde overeenkomst. Dit was hem voordien slechts geweigerd, maar de overeenkomst was hem toen niet getoond. Zij bezat het origineel, maar wilde het wegens zijn twistzieke houding niet aan hem overhandigen.
Daarom reisde de eerwaarde moeder op 18 mei van diezelfde maand naar Brussel. Daar wendde zij zich tot rekenmeester OGNATI en toonde en las hem de originele stukken van de meermaals genoemde overeenkomst voor. Ook hij vroeg haar om dergelijke afschriften en raadde haar aan die aan de heren financiers of rekenmeesters te bezorgen. Zij liet de stukken nog diezelfde dag kopiëren en overhandigde ze de volgende dag persoonlijk aan de voornoemde rekenmeesters. Zij waren daarmee tevreden en hebben tot op de datum van deze aantekening niets meer gevorderd.

Aldus aangetekend op 23 januari 1727 door mij, F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde.

De weide aangeduid met N° 6 en dat +, groot 540 roeden, is A° … (blauw)" openbaar verkocht om de reden aangetekend. Fol. 23

BRUSSELSE OF KOEPOORT

Op 5 april 1736 heb ik, beëdigd landmeter bij de Raad van Brabant, alle weiden en beemden in het Brussels Broek opgemeten met een maat van achttien voet per roede, en één beemd in het Machels Broek met een maat van zeventien voet per roede.

Opgemaakt op 15 juli 1716.
G. COUVREUR.

NUTTIGE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN DIE OP DIT NEGENDE BLAD ZIJN AFGEBEELD

Nr. 2½

Vroeger maakte dit perceel, de Borrebosweide genoemd, deel uit van de pachthoeve te Voor. Vanwege de slechte grond en geringe opbrengst, en mede wegens de vrijstelling van alle lasten, beden en subsidies, achtte men het vanaf 1720 voordeliger het perceel zelf te behouden en tot bos om te vormen. Nadat verschillende nieuwe greppels op de dammen waren uitgegraven en de randen en hoogten naar de lagere delen waren afgevoerd, begon men in 1721 met de aanplant van elzen, abelen en olmen.
Begin 1722 bedroegen de kosten 405 gulden en 16 stuiver. In 1723 werden er voor het eerst 3.000 zware rijshouten gesneden, zonder daarover tienden te betalen, hoewel die werden gevorderd. Zie hierover het eerste deel van het archiefboek, fol. 141.

Op de dam langs de goederen van juffrouw N.—vroeger van de heer van Uijtthem en op de kaart aangeduid met de letter R—en van de erfgenamen van HENDRICK VAN DER BORCHT, aangeduid met de letter S, stonden zowel vroeger als nu abelen. Tijdens de oorlog tussen 1702 en 1713 werden die door soldaten omgehakt en bleven zij gedeeltelijk ter plaatse liggen. De voornoemde heer beweerde dat de bomen op zijn grond hadden gestaan en hem toebehoorden. Hij durfde ze echter niet weg te nemen. Wij hebben ze zonder tegenspraak van wie dan ook afgevoerd, hierheen gebracht en ten bate van het gasthuis gebruikt.
Toen wist men, evenmin als nu, dat deze weide in vroegere eeuwen uit drie vijvertjes had bestaan en daarmee aan het gasthuis toebehoorde. Dit blijkt uit de verkrijgings- en eigendomsbrieven bij de stukken van de goederen die tot de pachthoeve te Voor behoren, aangeduid met nr. 3V en respectievelijk gedateerd op 1 april 1551 en 16 maart 1555.
Daarin wordt gesproken over de bijbehorende dammen enzovoort, aan deze weide, nu bos, heeft de ondergetekende gedurende ongeveer vijfentwintig à dertig jaar ook een dam zien liggen, even breed of nog breder dan de eerder genoemde dam, tegen het perceel land van de Huisarmen of Heilige Geest van deze stad, aangeduid met de letter Q. NICOLAES DE GREEFF en MARIE SLOOS, huurders daarvan, hebben die dam sinds de beplanting door hun zoon laten afploegen, ondanks onze herhaalde tegenspraak. Hun zoon GUILLIAM, pachter van hun hoeve genaamd het QUACKELHUYS, heeft hem geleidelijk en onrechtmatig bij zijn grond gevoegd en blijft hem gebruiken.
Zij hebben ons nu en dan tevergeefs het afvoeren van het hout en de uitweg over en door hun perceel willen betwisten. Het is echter duidelijk dat de weide, nu bos, geen andere toegang of uitweg heeft dan daarover. Zolang zij die grond van de pachter te Voor hielden—althans totdat de weide tot bos werd gemaakt—hebben zij het gras of hooi steeds langs die weg afgevoerd en hun dieren nergens anders doorgedreven.
Bovendien verklaart en bevestigt de ondergetekende dat de moeder van het gasthuis hem meer dan dertig jaar geleden daar een weg heeft aangewezen en gezegd dat dit toen de uitweg van die weide was. Hij heeft die weg sindsdien in acht genomen en hem van tijd tot tijd zo zien liggen. Daarom, en krachtens de inhoud van de aangewezen stukken—waarnaar bij een eventuele weigering of aanspraak van welke partij ook wordt verwezen—moet dit perceel worden verdedigd, dit recht worden gehandhaafd en dienovereenkomstig worden voortgezet.
Aldus aangetekend ter voorkoming van geschillen, ter beteugeling van mogelijke aanspraken en ter voorlichting, op 31 augustus 1729.

Ik bevestig en verklaar dat dit aldus is.
Fr. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde.

FIGURATIEVE KAART VAN DE GOEDEREN DIE BEHOREN TOT DE PACHTHOEVE TE VOERE, GELEGEN TE KONINGSLO ONDER DE STAD VILVOORDE EN TOEBEHOREND AAN HET ONZE-LIEVE-VROUWEGASTHUIS ALDAAR.

De ondergetekende, beëdigd landmeter, daartoe toegelaten door de Raad van Brabant en wonend te Brussel, verklaart en bevestigt hierbij dat deze figuratieve kaart overeenstemt met het origineel dat in 1707 werd verleden en vervaardigd door de beëdigde landmeter S. VAN ACELEIJEN. Dit gebeurde op verzoek van de eerwaarde moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis in de stad Vilvoorde en betrof een pachthoeve, genaamd het HOF TE VOERE, gelegen te Koningslo onder de rechtsmacht van die stad.
De goederen werden gemeten met een maat van achttien voet per roede en bleken de oppervlakte te hebben die bij ieder perceel is aangetekend, volgens de aanwijzingen van JAN VAN BEVER, pachter van die goederen, en NICLAES VAN RAMPELBERGH, oud-arbeider van dezelfde pachthoeve.

Opgemaakt op 24 december 1715.
G. COUVREUR.

FIGURATIEVE KAART VAN DE PACHTHOEVE TE HOUTEM EN VAN DE DAARBIJ BEHORENDE LANDERIJEN, WEIDEN EN BEEMDEN, ALSOOK DE BOSSEN, GELEGEN ZOWEL IN DE PAROCHIE PEUTIE ALS ONDER DE RECHTSMACHT VAN DE STAD VILVOORDE EN TOEBEHOREND AAN HET ONZE-LIEVE-VROUWEGASTHUIS ALDAAR. DE KAART BESTAAT UIT DRIE DELEN.

Eerste deel

Deze schaal omvat dertig roeden van twintig voet.

De ondergetekende, beëdigd landmeter, daartoe toegelaten door de Raad van Brabant en wonend te Brussel, verklaart en bevestigt hierbij dat hij op 23 maart 1716, op verzoek van zuster ANNA MARIA GOVAERTS, moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis in de stad Vilvoorde, een pachthoeve te Houtem en Peutie heeft opgemeten. De maat bedroeg achttien voet per roede. De landerijen, weiden, beemden en bossen bleken de oppervlakte te hebben die bij ieder perceel is aangetekend, volgens de aanwijzingen van GUILLAM DE RIDDER, pachter van hetzelfde gasthuis.

Opgemaakt op 18 juli 1716.
G. COUVREUR.

AANDUIDING VAN DE VRIJE UITWEG VOOR DE OPBRENGSTEN VAN HET BOS OP HET TIENDE BLAD, N° 1

Omdat nergens een bewijsstuk of een gevestigd gebruiksrecht werd gevonden om het hout of andere vruchten die op dit perceel waren gegroeid of gewonnen vrij over en door het aangrenzende eussel, aangeduid met de letter A, te vervoeren, moest men daarvoor ieder jaar opnieuw toestemming vragen aan de huurders of hun hout of iets anders geven. Daarom achtte men het raadzaam een eeuwigdurend recht van uitweg en vrije afvoer te kopen langs en door het blok land van FRANCOISE GIEREMS, LEOPOLDUS COOSEMANS en ENGEL WILLEMS, dat aan dit bos grenst en met de letter D is aangeduid.

Dit recht werd wettelijk ten gunste van ons gasthuis gevestigd en overgedragen volgens de brief van 3 februari 1717, ondertekend door J. DE GREEFF, gemachtigd secretaris.

B.

Na de vele rampen die ons gasthuis zowel door de voorbije oorlog als door de vijandige houding tegenover geestelijken had geleden, gebeurde onder meer in 1752 het volgende. De abdij van Ter Kameren, als tiendheffer binnen de stad en rechtsmacht van Vilvoorde, maakte aanspraak op de tiende van de helft van een bos te Houtem, in het gehucht Den Bosch onder de rechtsmacht van Vilvoorde.
Voor zover men zich kon herinneren, had het gasthuis daar echter nooit tienden betaald; bovendien waren die nooit eerder gevraagd. De eerwaarde moeder was daarom van plan deze eis in rechte of op een andere wijze te betwisten. Op goed advies werd evenwel besloten persoonlijk met de betrokken partij te spreken en het recht te onderzoeken. Omdat men oordeelde dat het gasthuis het voorgenomen proces waarschijnlijk zou verliezen, werd in aanwezigheid van de ondergetekende en met instemming van haar gemeenschap een minnelijke en voor het huis zeer voordelige overeenkomst gesloten. De tekst daarvan volgt hieronder:

AKKOORD

Het voornoemde Onze-Lieve-Vrouwegasthuis te Vilvoorde, of de religieuzen ervan, zal jaarlijks bij wijze van cijns aan de abdij van Ter Kameren vijf stuiver Artois betalen, iedere stuiver gerekend tegen drie Brabantse plakken. De eerste betaling vervalt met Kerstmis 1752 en vervolgens ieder jaar, zolang het perceel bos blijft.

Indien het gasthuis in de toekomst de tiende van het voornoemde bos in natura betaalt, houdt de genoemde cijns op, mits de abdij van Ter Kameren daarvan tijdig en behoorlijk in kennis wordt gesteld.
De betaling van de cijns houdt eveneens op wanneer het bos volledig is gerooid en een andere bestemming krijgt, bijvoorbeeld als akkerland of anderszins. In dat geval behouden de contracterende partijen al hun rechten. Indien slechts een deel van het bos wordt gerooid en een andere bestemming krijgt, wordt de cijns naar verhouding betaald over het gedeelte dat bos blijft.
Zowel de voornoemde vrouwe abdis van Ter Kameren als de voornoemde moeder-overste van het gasthuis, daartoe behoorlijk gemachtigd door de oppervoogden van het gasthuis, beloven alle bovenstaande bepalingen deugdelijk na te leven. Zij verbinden daarvoor hun personen, roerende en onroerende goederen. Van deze overeenkomst zijn twee gelijkluidende exemplaren opgemaakt, die partijen wederzijds hebben ondertekend en te goeder trouw aan elkaar hebben overhandigd op 8 april 1752.
Ondertekend: zuster B., abdis van Ter Kameren; zuster Anna GOOSSEN, moeder en overste van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis te Vilvoorde.

Komt overeen met het origineel, waarvan ik getuig.
F. PIUS VERMEULEN O.P., priester.

FIGURATIEVE KAART VAN DE GOEDEREN DIE LIGGEN IN DE PAROCHIE GRIMBERGEN EN VAN ÉÉN WEIDE IN DE VRIJHEID VAN DE BORGT, BESTAANDE UIT TWEE DELEN.

Eerste deel

De ondergetekende, beëdigd landmeter, daartoe toegelaten door de Raad van Brabant en wonend te Brussel, verklaart en bevestigt hierbij dat hij op 17 maart 1716, op verzoek van zuster ANNA MARIA GOEVAERTS, moeder van het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis in de stad Vilvoorde, de landerijen, weiden en beemden van dat gasthuis heeft opgemeten en op deze twee figuratieve kaarten onder hun nummers heeft weergegeven.
De goederen in de parochie Grimbergen werden gemeten met een maat van zeventien voet per roede; de weide in de vrijheid van de Borgt met een maat van zestien voet per roede. De goederen bleken de oppervlakte te hebben die bij ieder perceel is aangetekend.

Opgemaakt op 28 juli 1716.
G. COUVREUR.

NUTTIGE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN OP HET DERTIENDE BLAD

Nr. 11

Met advies, medeweten en toestemming van de geestelijke en wereldlijke voogden van dit gasthuis heeft de eerwaarde moeder dit kleine perceel weide, genaamd “het REGEN-BEMPDEKEN”, afgestaan en overgedragen aan THEODORUS SELTENS en CATHARINA WILLOCX, echtelieden, tegen een voortaan aflosbare grondrente van vier gulden per jaar, boven de jaarlijkse cijns die aan de koning van Groot-Brittannië als graaf van Grimbergen verschuldigd was. Dit gebeurde volgens de notariële akte die op 19 augustus 1721 voor notaris H. YAETS werd verleden. De rente verviel telkens met Sint-Maarten.
In 1734 werd hierover betwisting gevoerd omdat de overdracht niet behoorlijk zou zijn gebeurd. De zaak werd echter niet voortgezet, om redenen die kunnen worden nagezien in de notitie achter op de stukken betreffende deze rente.

DE BEEMD AANGEDUID MET DE LETTER B

Wat de straat of heerbaan naar Grimbergen betreft, moet worden genoteerd dat de huurder daarvan bij de schouw in 1732 werd aangemaand door de rentmeester van de Tolkamer van Zijne Majesteit. Hij kreeg opdracht de straat

behoorlijk te herstellen en tussen het huisje aan de overzijde, tegenover het veld, dwarsbalken of rijshouten te leggen.

RAKENDE HET PERCEEL N° 2

Er moet worden genoteerd dat de heer N. DE GREEFF, die namens de erfgenamen van de koning van Groot-Brittannië drossaard van Grimbergen was geworden, niet alleen een huurder van dit perceel liet aanmanen, maar ons ook van jaar tot jaar lastigviel over de slechte doorgang op de heerbaan beneden de brug over de molen- of Borgtbeek.
Hoewel die plaats met een grote hoeveelheid zinksteenpuin en ander materiaal was opgehoogd, wilde men er een goot dwars onder de straat leggen om het straatwater naast de schuif af te voeren. Wij verzochten hem schriftelijk te waarborgen dat hij ons zou vrijwaren voor alles wat ons daardoor kon overkomen, of daarvoor toestemming van de Rekenkamer van Zijne Majesteit te verkrijgen. Hij zegde dit toe, maar durfde het niet uit te voeren.
Daarop liet de heer H. GRIMBERCHS, rentmeester van Voeren, Vilvoorde enzovoort, bij een nieuwe inspectie van de schouwbare wegen en waterlopen op 16 juni 1732 ons en GUILLIAM HANSSENS bij schriftelijk relaas van 31 juli bevelen de genoemde goot te leggen, op straffe dat zij op onze dubbele kosten zou worden aangelegd. Wij antwoordden dat dit nooit eerder was gebeurd en dat wij niet van plan waren het te doen; wij hadden liever dat hij de goot zelf liet leggen.
Eveneens tevergeefs eiste N. VAN ASSCHE, eigenaar van de watermolen aldaar, op 6 juli 1740 dat wij samen met hem en andere belanghebbenden de brug zouden herstellen of vernieuwen. Wij zijn daarop niet ingegaan, omdat wij daartoe nooit eerder waren verzocht en er nooit aan hadden bijgedragen. Zie hierover folio 2 van het eerste deel.

MEMORIE

Het perceel land nr. 4, groot 714 roeden en aangeduid met + , werd in 1755 openbaar verkocht om de reden die op fol. 23 is vermeld.
Om dezelfde reden werd op dezelfde dag en in dezelfde maand van dat jaar ook perceel N° 5, groot 214 roeden en eveneens aangeduid met +, openbaar verkocht.

Uittreksel uit de schouwrol van de stad Vilvoorde, gedateerd 27 en 28 mei 1734, waarin onder meer staat: het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis alhier werd aangemaand omdat de leigracht rondom zijn weide achter het gasthuis niet behoorlijk was schoongemaakt of geruimd. Er werd bevolen deze binnen acht dagen na de betekening te ruimen.

De betekening werd op 4 juni 1734 door de ondergetekende dienaren gedaan. Met betrekking tot het hierboven onder letter A vermelde perceel beemd werd daar later niet meer op teruggekomen.

Ik verklaar dat dit aldus is.
F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde, 1739.

NUTTIGE AANTEKENINGEN BIJ DE GOEDEREN OP HET VIJFTIENDE BLAD

Wat de hofstede betreft die grenst aan perceel nr. 3, moet worden geweten dat men nooit werd lastiggevallen over de grenswal en de beplanting daarop langs de straat, behalve in 1722, 1723 en 1724. Toen werd de huurder aangemaand wegens één of twee bomen die over de straat hingen. Die bomen werden op onze opdracht afgezaagd, zonder dat enige kosten van de uitgevoerde schouwen werden betaald.
Meer nog: de graaf van Humbeke wilde zijn laanbeplanting uitbreiden en beval de grenswal te slechten om de straat evenveel te verbreden als hij dat aan de overzijde, op zijn eigen grond aan de zuidkant, had gedaan. Zo wilde hij zijn reeds begonnen beplanting in een rechte lijn doortrekken.

Daartoe liet hij in elk van die jaren verscheidene kerkgeboden afkondigen, met de dreiging dat het werk op dubbele kosten zou worden uitgevoerd. Dit bleef zonder gevolg, omdat men hem liet antwoorden dat hij het dan maar op dubbele kosten moest laten doen: wij wilden het geenszins uitvoeren of gedogen, aangezien niemand een openbare weg mag verbreden zonder daarvoor vooraf een octrooi te hebben verkregen.
Daarom durfden hij of zijn afgevaardigden dit niet te ondernemen. Ook zijn zoon heeft de zaak na het overlijden van zijn vader in december 1724 niet meer aangeroerd of voortgezet.

Aldus aangetekend op 23 januari 1727 door mij, F. CORNELIUS DE VELDER, van de orde der predikheren, biechtvader van het gasthuis te Vilvoorde.